

Z DZIEJÓW BUDOWNICTWA SZKOLNEGO W KRAKOWIE

Budynek szkoły św. Floriana na przełomie XVIII i XIX wieku

Na terenie „aglomeracji” krakowskiej w czasach I Rzeczypospolitej znajdowało się czternaście szkół przykościelnych. Do obecnych czasów zachowały się tylko fragmenty budynku „starej szkoły” przy kościele parafialnym i konwentualnym Bożego Ciała¹. Uboga jest też ikonografia dotycząca się budynków szkół parafialnych Krakowa. Głównie szkoła przy kościele kolegiackim św. Floriana na Kleparzu uwidoczniła została na kilku interesujących, cennych i to nawet wczesnych obrazach, a w wieku XIX i na kliszach fotograficznych. Nie można wyrobić sobie pojęcia o wyglądzie budowli szkolnych w oparciu o analizę zachowanych i wydanych drukiem planów Krakowa². Pierwszorzędną za to wartość mają zachowane opisy wyglądu zewnętrznego i wewnętrznego budynków szkół parafialnych z czasów Komisji Edukacji Narodowej, sporządzane przez wizytatorów delegowanych przez tę magistraturę oświatową³. Największe korzyści dają jednak opisy budowli wykonywane na zlecenie władz duchownych lub świeckich. Ich nadzwyczajna wartość zawarta jest w szczególności opisu. W związku z tym, że zachowało się ich tylko kilka i to dopiero z II poł. XVIII w., autor tego artykułu postanowił wydawać je systematycznie drukiem, jak to uczynił z opisem szkoły Mariackiej z roku 1775⁴.

¹ S. Świszczowski, *Miasto Kazimierz pod Krakowem*, Kraków 1981, s. 140, ryc. 28.

² *Katalog dawnych map wielkoskalowych Krakowa XVI—XIX wieku*. Warszawa—Kraków 1981, nry: 10, 19, 26, 27, 33, 38, 41—45, 47—51, 53, 55—57.

³ *Raporty szkół niższych i o szkołach parafialnych 1776—1793*, wyd. T. Wierzbowski. Warszawa 1908; J. Łukaszewicz, *Historia szkół w Koronie i w Wielkim Księstwie Litewskim*, t. II. Poznań 1850, s. 147—148; J. Krukowski, *Szkolnictwo parafialne Krakowa w dobie Komisji Edukacji Narodowej (1777—1794)*, „Rozprawy z dziejów oświaty”, t. XVI, 1973, s. 23—40.

⁴ J. Krukowski, *Szkoła Mariacka w roku 1775*, „Rocznik Krakowski”, t. L, 1980, s. 173—176.

W drugiej połowie 1184 r. dokonano translacji relikwii św. Floriana (zm. 304 r.) z Rzymu do Krakowa; miał być „królestwa polskiego opiekunem i protektorem”⁵. Dla sprowadzonych relikwii bp krakowski Gedko (zm. 20 X 1185 r.) w 1185 r. *basilicam eius in honorem ante civitatem fundavit*. Konsekracji kościoła dokonał dopiero w 1216 r. bp krakowski Wincenty Kadłubek. Kościół ten wybudowano za pieniądze Gedki i na części terytorium biskupiego, które obejmie późniejszy Kleparz i na tym samym mniej więcej miejscu, na którym stoi obecny kościół pod wezwaniem tegoż świętego. Prawdopodobnie w drugiej poł. XII w. powstała tam już osada o charakterze wiejskim, której rozwój wiąże się z fundacją kościoła św. Floriana, przy którym przypuszczalnie powstał pierwotny targ dla tej osady⁶. Okolicznością sprzyjającą powstaniu osady było i to, że przez terytorium późniejszego Kleparza biegły dwie ważne drogi handlowe; między tymi gośćmińcami, na wzniesieniu, powstała osada, a potem miasto⁷. Te drogi w przyszłości określiły charakter miasta jako ośrodka lokalnego handlu, przede wszystkim żywnością, zbożem i bydłem. Osada nie stanowiła początkowo przedmieścia Krakowa, tę funkcję uzyskała na przełomie XIII i XIV w., po przesunięciu granic lokowanego w 1257 r. Krakowa znacznie dalej na północ, otoczeniu Krakowa murami i opasaniu go wodą rzeki Rudawy. Osada miała prawdopodobnie kształt dwóch równoległych prawie do siebie dróg.

Rozwój osady w XIV w. miał wpływ na jej status prawnoorganizacyjny⁸. W pierwszej poł. XIV w., przypuszczalnie za panowania Władysława Łokietka, na terytorium przedlokacyjnego Kleparza, zorganizowała się osobna gmina miejska z urzędem wójtowsko-ławniczym, którą w 1358 r. Kazimierz Wielki wyłączył spod jurysdykcji miasta Krakowa⁹. W literaturze przyjmuje się, że powstała wtedy na gruntach miasta Krakowa nabytych w 1258 r. dla niego przez Bolesława Wstydliwego od opata tynieckiego Bolebora¹⁰

⁵ Wiadomości do dziejów kościoła św. Floriana i Kleparza do 1528 r. dostarczają prace: J. Dzikówna, *Kleparz do 1528 roku*, „Biblioteka Krakowska”, nr 74, Kraków 1932; K. Dobrowolski, *Dzieje kultu św. Floriana w Polsce do połowy XVI w.*, Warszawa 1923, *Rozprawy Historyczne Towarzystwa Naukowego Warszawskiego*, t. II, z. 2.

⁶ W późniejszym okresie, w dniu 4 maja, odbywały się uroczyste procesje z Wawelu do tego kościoła.

⁷ A. Jelicz, *Życie codzienne w średniowiecznym Krakowie (wiek XIII—XV)*. Kraków 1966, s. 12 podaje, że osadę początkowo oddano Krakowowi do użytku, po buncie Krakowa w czasach Władysława Łokietka została mu odebrana i obdarzona ją prawem magdeburskim.

⁸ 12 VII 1345 r. podeszły pod Kraków wojska Jana Luksemburczyka. Po tygodniowym oblężeniu wycofały się. Czy ucierpiała osada, nie wiemy.

⁹ *Kodeks dyplomatyczny miasta Krakowa 1257—1506*, t. I, wyd. F. Piekosiński. Kraków 1879, nr 32.

¹⁰ *Kodeks dyplomatyczny klasztoru tynieckiego*, wyd. W. Kętrzyński i S. Smolka, Lwów 1875, nr 21.

jurydyka¹¹. Dokument lokacyjny Kleparza wystawił Kazimierz Wielki dnia 25 czerwca 1366 r. Król lokował ponownie miasto Kleparz przy kościele św. Floriana, przenosząc je z prawa polskiego na magdeburskie¹². Po lokacji miasto zaczęło się szybko rozwijać, nie miało jednak charakteru konkurencyjnego wobec Krakowa (jak często się sądzi), ale uzupełniające jego funkcję lub wręcz usługową¹³.

Do końca pierwszej Rzeczypospolitej na terenie Kleparza i sąsiadujących z nim położeniem oraz związanych ekonomicznie osad, była tylko jedna szkoła — przy kościele kolegiackim św. Floriana. Pierwsza wzmianka źródłowa o tej szkole pochodzi dopiero z 1422 r.¹⁴. W 1423 r. rektorem tej szkoły był Wacław¹⁵. Budynek szkoły, stojący obok kościoła na cmentarzu przy drodze wiodącej do Mogiły, wymieniono w 1427 r.¹⁶. Następne wiadomości o budynku szkoły zawarte są w dokumencie z 1447 r.¹⁷ oraz w *Liber beneficiorum* Jana Długosza. Z opisu J. Długosza dowiadujemy się, że szkoła była w części murowana¹⁸, zbudowana na cmentarzu w jego południowej części. Być może, że tak wyglądała szkoła odbudowana po pożarze miasta w 1476 r. Bardzo ciekawe jest w tym opisie ostatnie zdanie, którego treść jest następująca: *Scolam autem muratam aedificavit dominus Gregorius de Lubranecz regni Poloniae vicecancellarius et praepositus eiusdem ecclesiae a. D. 1493*¹⁹.

Kwestia, jaką szkołę zbudował Grzegorz z Lubrańca, znalazła odbicie tak w źródłach rękopiśmiennych jak i w literaturze drukowanej. W sporządzonym z różnych odpisów źródłowych statucie szkoły św. Floriana w roku 1779 zapisano, że Grzegorz z Lubrańca szkołę (...) *partim ex muro, ex ligno*

¹¹ A. Chmiel, *Pieczęcie m. Krakowa, Kazimierza, Kleparza i jurydyk krakowskich*, „Rocznik Krakowski”, t. XI, 1909, s. 83; J. Szujski, *Kraków aż do początków XV w. Kraków 1878*, s. 238; J. Dziękówna, *op. cit.*, s. 25.

¹² Kodeks dyplomatyczny miasta Krakowa, nr 37.

¹³ J. Dąbrowski, *Czy Kazimierz i Kleparz założono jako miasta konkurencyjne dla Krakowa* (w:) *Prace z dziejów Polski feudalnej ofiarowane R. Grodeckiemu*. Warszawa 1960.

¹⁴ *Codex diplomaticus Universitatis Studii Generalis Cracoviensis continet privilegia et documenta, quae res gestas Academiae eiusque beneficia illustrant*, t. I, ed. Ż. Pauli, Cracoviae 1870, nr 69; A. Karbownik, *Dzieje wychowania i szkół w Polsce*, t. II. Petersburg 1904, s. 80—81.

¹⁵ AKM Kraków, A. off., t. 4, k. 310, 311.

¹⁶ AKM Kraków, A. off., t. 165, s. 1229; *Codex diplomaticus Universitatis Studii Generalis Cracoviensis*, t. I, nr 81; A. Karbownik, *op. cit.*, s. 81.

¹⁷ *Codex diplomaticus Universitatis Studii Generalis Cracoviensis*, t. II, ed. Ż. Pauli. Cracoviae 1873, nr 133.

¹⁸ E. Radzikowski, *Kraków dawny i dzisiejszy*, Kraków 1902, s. 277.

¹⁹ J. Długosz, *Liber beneficiorum dioecesis Cracoviensis*, t. I. Cracoviae 1863, s. 481; K. Pieradzka, *Lubrański Grzegorz h. Godziemba*, PSB, t. XVIII, Wrocław—Warszawa—Kraków—Gdańsk 1973, s. 80—81.

*parti in Anno 1493 fundatae*²⁰. To samo powtórzy ks. Karol Teliga (1805—1884), proboszcz tego kościoła w latach 1848—1869, w wydanej w 1868 r. pracy²¹. Józef Krukowski (1818—1900), proboszcz kościoła w latach 1880—1900, w *Liber Memorabilium* kolegiaty zanotował, że szkołę „(...) częścią z muru, częścią z drzewa wybudował w 1493 r. X. Grzegorz z Lubrańca (...)”²². Identyczne sformułowania zawarł w drukowanej w 1883 r. pracy²³. Inaczej ten problem traktuje Stanisław Cercha, który stwierdził, że szkołę postawił w 1493 r. Grzegorz z Lubrańca „(...) dokończył budowy tej już z cegły, Maciej z Miechowa w 1518 r. (...)”²⁴. Janina Dzikówna i Jan Kwaśniewicz napisali, że szkoła wzniesiona w 1493 r. była w części murowana²⁵.

W zaprezentowanych zapiskach źródłowych i pracach drukowanych dostrzegamy pewne pomieszanie faktów. Notatka w *Liber beneficiorum* J. Długosza składa się z dwóch części. Pierwsza to: *Habet ecclesia S. Floriani scolam, in aliqua sui parte muratam, in coemeterio ecclesiae ad partem meridionalem (...)*. Dotyczy ona faktycznie jednego z pierwszych budynków — szkoły częściowo murowanej. W roku 1480 proboszczem kolegiaty został Grzegorz z Lubrańca h. Godziemba i tego roku zmarł J. Długosz. Druga więc: *Scolam autem muratam aedificavit dominus Gregorius de Lubrancz regni Poloniae vicecancellarius et praepositus eiusdem ecclesiae a.D. 1493* jest późniejsza i wyraźnie podaje, że szkołę murowaną zbudował Grzegorz z Lubrańca w 1493 roku²⁶.

W *Liber promotionum* Uniwersytetu Jagiellońskiego na s. 80 przy nazwisku M. Miechowity dopisano, że wybudował on też szkołę św. Floriana²⁷. Następną rękopiśmienna wiadomość o tym przedsięwzięciu budowlanym Miechowity zamieszczona jest we wspomnianym statucie szkoły z 1779 r. Dodano tam jeszcze, że postawił ją *ex latere cocto i ad commune studen-*

²⁰ Archiwum Kolegiaty św. Floriana w Krakowie, *Statuta szkoły św. Floriana*, sygn. 14.

²¹ K. Teliga, *O stosunkach między probostwem kościoła Ś. Floriana na Kleparzu a szkołą przy tym kościele i Uniwersytetem Jagiellońskim*. Kraków 1869, s. 1.

²² Archiwum Kolegiaty św. Floriana w Krakowie, *Liber Memorabilium seu Chronica Ecclesiae Sti Floriani conscriptus A.D. 1883*, sygn. 100.

²³ J. Krukowski, *Krótką historia kościoła, kolegiaty i parafii św. Floriana na Kleparzu w Krakowie*, „Przegląd Kościelny”, R. IV, 1883, nr 39, s. 308—309.

²⁴ S. Cercha, *Kleparz-przedmieście Krakowa przed 50 laty. Studium etnograficzne*. Kraków 1917, s. 6.

²⁵ J. Dzikówna, op.cit., s. 87; J. Kwaśniewicz, *Kleparz do 1795 roku (w:) Z dziejów Kleparza. W 600 rocznicę nadania praw miejskich przez króla Kazimierza Wielkiego*. Kraków 1968, s. 19.

²⁶ Uwagi na temat niedostatków drukowanego *Liber beneficiorum* J. Długosza przedstawił S. Kuraś w pracy: *Regestrum Ecclesiae Cracoviensis. Studium nad powstaniem tzw. Liber beneficiorum Jana Długosza*. Warszawa 1966.

²⁷ *Statuta nec non Liber promotionum philosophorum ordinis in Universitate Studiorum Jagellonica ab anno 1402 ad annum 1849*, ed. J. Muczkowski, Cracoviae 1849, s. 80.

tium commodum²⁸. Wiadomości tej nie przekazał opisujący w roku 1603 kościoły krakowskie, mimo, że zaznaczył, iż Miechowita był fundatorem szkół: św. Anny, św. Szczepana, Wszystkich Świętych²⁹. W rękopiśmiennym opisie kościoła z 1791 r. w § XII spotykamy wiadomość, że szkoła zawdzięcza swoje ufundowanie tylko Miechowicie³⁰. Stać się to miało w roku 1518. Wiadomość ta powtórzona została przez K. Teligę, Józefa Krukowskiego, S. Cerchę, J. Dzikównę, Ludmiłę Krakowiecką, Henryka Barycza, J. Kwaśniewicza³¹. W ostatnich latach fakt wybudowania tej szkoły przez Miechowitę zakwestionował Leszek Hajdukiewicz³².

W dniu 24 kwietnia 1528 r. spalił się budynek szkoły św. Floriana³³. Kto i kiedy szkołę odbudował, nie wiemy. W protokole z wizytacji kościoła z roku 1599 czytamy, że przy kościele św. Floriana była szkoła murowana³⁴. Opisujący kościoły krakowskie w 1603 r. dodał jeszcze, że szkoła jest poprzednie wymurowana³⁵.

Nie brakuje konkretnych i szczegółowych wiadomości do historii budynku szkoły w dalszych latach XVII w. Wspomniał o niej, biorąc ją za punkt odniesienia w stosunku do innego domu, Walerian Nekanda Trepka³⁶. W drukowanej w 1636 r. *Szkolnej mizeryji* kilka interesujących zdań poświęcił jej nieznanym z imienia i nazwiska autor dialogu³⁷. Wiadomo, że w czasie potopu został zniszczony i spalony Kleparz wraz z kościołem św. Floriana, ale nie wiadomo, czy szkoła przetrwała ten okres. Namalowana została przez Jana Tritiusa (Tryckiego, zm. po 1690 r.) gdzieś między 1683 a 1686 r. na obrazie przedstawiającym św. Floriana, który umieszczony jest

²⁸ Archiwum Kolegiaty św. Floriana w Krakowie, sygn. 14.

²⁹ *Kościółów krakowskich opisanie*, wydane w Krakowie r. 1603, teraz powtórnie przedrukowane. Kraków 1860, s. 43.

³⁰ K. Teliga, op. cit., s. 105, dokument C.

³¹ K. Teliga, op. cit., s. 1; J. Krukowski, op. cit., s. 308; S. Cercha, op. cit., s. 6; J. Dzikówna, op. cit., 88; L. Krakowiecka, *Maciej z Miechowa, lekarz i uczonej Odrodzenia*. Warszawa 1956, s. 87; H. Barycz, *Maciej z Miechowa. Studium z dziejów kultury naukowej Polski doby Odrodzenia*, (w:) *Nauka Polska*, t. VI, 1958, z. 3, s. 73; J. Kwaśniewicz, op. cit., s. 19.

³² L. Hajdukiewicz, *Biblioteka Macieja z Miechowa*. Wrocław 1960, s. 60. Monografie z dziejów nauki i techniki, t. XVI.

³³ A. Grabowski, *Starożytnicze wiadomości o Krakowie*. Kraków 1852, s. 77.

³⁴ *Akta wizytacji dekanatu krakowskiego 1599 roku*, wyd. Cz. Skowron. Lublin 1965, s. 94. Materiały źródłowe do dziejów kościoła w Polsce, t. II.

³⁵ *Kościółów krakowskich opisanie*, s. 43.

³⁶ W. N. Trepka, *Liber generationis plebeanorum (Liber chamorum)*, cz. I, wyd. W. Dworzaczek, J. Bartyś, Z. Kuchowicz. Wrocław—Warszawa—Kraków 1963, s. 619.

³⁷ *Antologia literatury sowiżrzańskiej XVI—XVII w.*, opr. S. Grzeszczuk, Wrocław 1966, s. 144—149. BN, S. I, nr 186.

w wielkim ołtarzu kościoła³⁸. Nie przerwano w niej nauki w omawianym okresie, a nawet otrzymała w 1687 r. swój statut, aprobowany przez rektora Akademii Krakowskiej Marcina Winklera³⁹. Budynek stał też i w 1694 roku⁴⁰.

W sprawozdaniu z wizytacji kościoła z roku 1711 wyszczególniony został murowany budynek szkoły⁴¹. W 1743 r. była już zrujnowana⁴². W dniu 23 lipca 1755 r. o godzinie 14 pożar wszczęty w klasztorze Wizytek na Biskupim strawił 100 domów na Kleparzu⁴³. Spaleniu uległy także kościoły, m.in. św. Floriana oraz budynek szkoły⁴⁴. Kościół odbudowano w roku 1756⁴⁵. Odbudowaniu uległa też i szkoła, która spaliła się w dniu 14 sierpnia 1768 r. (dokonali tego żołnierze rosyjscy). Ks. Antoni Krzqnowski (1702—1798), proboszcz kolegiaty św. Floriana (po 1750 r.), w sporządzonym diariuszu z czasów konfederacji barskiej tak zapisał: „Z szkoły św. Floriana uczynili (żołnierze rosyjscy — JK) kurdygardę, oraz miejsce obrzydliwego zgorzenia. Tam dniem, nocą straż z bronią stała, a na ostatek ją spalili”⁴⁶. Odbudował ją po raz drugi własnym sumptem proboszcz kościoła Antoni Krzqnowski⁴⁷. W okresie działalności KEN na terenie Krakowa (1777—1794), budynek świecił pustkami⁴⁸.

W 1878 r. miasto Kraków wybudowało nowy budynek szkolny na Kleparzu i część uczniów (chłopcy) ze starej szkoły kleparskiej przeniesiono do nowego budynku, w starym zaś utworzono szkołę żeńską. W 1881 r. usunięto ze starego budynku szkołę żeńską i magistrat miasta Krakowa oddał ten budynek szkolny w całkowite posiadanie proboszcza, który pomieszczenia znajdujące się tam wynajmował prywatnym osobom⁴⁹. Budynek starej szkoły istniał jeszcze do roku 1887. Podczas restauracji kościoła i burzenia starego muru otaczającego kościół dla poszerzenia drogi do dworca kolejowego, zburzono i budynek szkoły⁵⁰.

³⁸ K. Furmankiewiczówna, *Święty Florian w zabytkach Krakowa*, „Rocznik Krakowski”, t. XVIII, 1919, s. 107.

³⁹ Archiwum Kolegiaty św. Floriana w Krakowie, sygn. 14.

⁴⁰ AKM Kraków, A. off., t. 162, s. 394, 525.

⁴¹ S. Kot, *Szkołnictwo parafialne w Małopolsce w. XVI—XVIII*. Lwów 1911, s. 141. „Muzeum”, t. III.

⁴² AUJ, *Liber conclusionum Universitatis (Cracoviensis) ab anno 1721 ad 1767*, rps 1, s. 285.

⁴³ A. Grabowski, op. cit., s. 79, że spłonęło 75 domów.

⁴⁴ BJ, *Notaty luźne do dziejów Uniwersytetu Krakowskiego, jego domów, burs, kościołów i kolonii*, rps 5360, t. II, k. 159.

⁴⁵ K. Furmankiewiczówna, op. cit., s. 93.

⁴⁶ Cyt. za J. Kracik, *Rekwizycje na Kleparzu podczas konfederacji barskiej*, „Rocznik Krakowski”, t. I, 1980, s. 208.

⁴⁷ M. Chamcówna, *Krzqnowski Antoni Mikołaj*, PSB, t. X, Wrocław—Warszawa—Kraków 1970, s. 505—506.

⁴⁸ *Raporty szkół niższych i o szkołach parafialnych*, s. 58—94.

⁴⁹ Archiwum Kolegiaty św. Floriana w Krakowie, sygn. 100.

⁵⁰ Podawane są też inne daty zburzenia budynku szkoły.

Wiele kłopotu przysparza odtworzenie zewnętrznego, szczególnie zaś wewnętrznego wyglądu szkoły prawie do końca XVIII w. Budynek ulegał wielu przebudowom, a materiały źródłowe traktujące o tym są stosunkowo skąpe i lakoniczne. Nie był to budynek mały, skoro od początku służył też za bursę studentom Akademii Krakowskiej, oraz że znalazło się w nim pomieszczenie dla rektora szkoły⁵¹. W *Szkolnej mizeryji* z 1636 r. na ten temat student rozmawiający z wędrownym i szukającym miejsca noclegowego kantorem tak się wyraża:

Jest tu u nas studentów podrostłych niemało,
Miejsca próżnego nie masz i ścisk między nami,
Ledwie że się pożywić możemy my sami.
Do tego, choćbyście też tu miejsca dostali,
Nic byście, jak rozumiem, na nim nie wskórali⁵².

Już w drugiej połowie XV w. władze Akademii Krakowskiej zabroniły studentom mieszkania poza bursami i szkołami parafialnymi. W budynkach szkół parafialnych Krakowa wydzielono więc następujące pomieszczenia: do nauki uczniowskiej, mieszkania dla studentów Akademii i zamieszcowych uczniów, mieszkanie dla rektora szkoły parafialnej i jego pomocników. W zamieszczonym tu opisie budynku szkoły przy kościele kolegiackim św. Floriana należy zwrócić uwagę nie tylko na jego stan techniczny, ale na ilość pomieszczeń, ich rozmieszczenie i funkcję. Przedstawiony tu opis nie jest przykładem partykularnym, ale szczególnym dla uwarunkowań szkolnych Krakowa.

W końcu XVII w., jak to widać na obrazie św. Floriana w ołtarzu głównym, była ona jednopiętrowa. Dla dopełnienia tych informacji trzeba zaznaczyć, że zachowały się dwa obrazy: Maksymiliana Cerchy przedstawiający wygląd rynku kleparskiego, kościoła św. Floriana i szkoły w roku 1883 i wspólny Juliusza Kossaka i Stanisława Tondosa oraz fotografia rynku kleparskiego wykonana w pracowni fotograficznej Ignacego Kriegera w Krakowie między 1870 a 1887 r.

Zachowało się sporo wiadomości umożliwiających określenie położenia budynku szkoły na planie Kleparza. Pierwszy ze znanych budynków usytuowany był w południowej części cmentarza kościelnego, przy drodze do Mogiły. Szesnastowieczny budynek umiejscowiła J. Dzikówna w samym południowo-zachodnim narożniku cmentarza, przy drodze do Mogiły. Wydaje się, że wykres ten jest mało precyzyjny, gdyż znany z końca XVII w. mur cmentarny wchodził głębiej w obecną ulicę Warszawską i Kurniki. Jego ściana południowa była równocześnie częścią muru cmentarnego. Odpowiadaby bardziej położeniu z drugiej poł. XVIII i z XIX w., jak to widać na

⁵¹ H. Barycz, *Historia Uniwersytetu Jagiellońskiego w epoce humanizmu*, Kraków 1935, s. 644—645.

⁵² *Antologia literatury sowiżrzańskiej*, s. 147.

planach Krakowa, obrazach M. Cerchy, J. Kossaka i S. Tondosa oraz fotografii Kriegerów⁵³.

Mało precyzyjny jest również wyrys J. Dzikówny rzutu poziomego szkoły. J. Dzikówna widziała go w kwadracie, a na wszystkich planach jest jako prostokąt z wydłużonym wschodnio-zachodnim bokiem. Dla przedstawienia położenia szkoły w XVIII i początkach XIX w., wykorzystać można plany: kołtątajowski z 1785 r. i Ignacego Enderle z lat 1802—1808⁵⁴.

Rozwiązania wymaga jeszcze kwestia utrzymania budynku. Na tenże temat nie podaje nic J. Długosz w *Liber beneficiorum*. W zawartym w dniu 30 sierpnia 1580 r. układzie między prepozytem Stanisławem Sokółowskim a Uniwersytem dotyczącym rozdziału dochodów pobieranych ze wsi Bieńczyce, Skawce i od zagrodników na Kleparzu i obowiązków prepozytów, znajdują się istotne rozwiązania. Prepozyt obowiązany był każdego roku dawać na Boże Narodzenie rektorowi Uniwersytetu 400 złp bez potrącania z nich niczego dla siebie (pod karą ekskomuniki), ponosić wszystkie ciężary i wydatki tak w dobrach jak i na kościół św. Floriana, naprawiać budynek szkoły przy tym kościele, reperować budynki dworskie po wsiach kościelnych i przy własnym probostwie⁵⁵. Z protokołu wizytacji kolegiaty z 1599 r. wynika, że 400 złp płacił prepozyt rektorowi Akademii z Bieńczyce, zaś dochody ze Skawce i od zagrodników z Kleparza przeznaczone były dla prepozyta⁵⁶. Jak to częściowo wyjaśnia protokół wizytacji kolegiaty dokonanej w 1711 r., dochody ze Skawce przeznaczone były m. in. na utrzymanie rektora i jak się można domyśleć i na naprawę szkoły⁵⁷. Po pierwszym rozbiórce Skawce włączone zostały do zaboru austriackiego, tym sposobem odpadła istotna część dochodów prepozyta, a tym samym i fundusze, z których korzystała dotychczas szkoła⁵⁸. Opłata dla rektora Uniwersytetu wpływała do 1804 r.⁵⁹.

Źródła z początków XVII w. potwierdzają troskę o realizację postanowień umowy z 30 sierpnia 1580 r. Wybranemu po śmierci Mikołaja Panetiusa z Czerwińska prepozytem kolegiaty św. Floriana Błażejowi Goliniuszowi, który wcześniej był kustoszem tej kolegiaty, przypomniano w 1602 r. aby m. in. utrzymywał w dobrym stanie budynek szkoły św. Floriana (*ut aedificia prepositura et curiam Biencyce, Skawce, scholae S. Floriani sarte tecte*

⁵³ S. Cercha, op. cit., s. 6.

⁵⁴ Plan Kołtątajowski, „Rocznik Krakowski”, t. XLVIII, 1977; Plan miasta Krakowa Ignacego Enderle z lat (1802—1805) 1807—1808 tak zwany Senacki, wyd. H. Münch. Kraków 1959.

⁵⁵ *Codex diplomaticus Universitatis Studii Generalis Cracoviensis*, t. V, ed. F. Piekosiński. Cracoviae 1900, nr 467, 468.

⁵⁶ Akta wizytacji dekanatu krakowskiego 1599 roku, s. 87.

⁵⁷ S. Kot, op. cit., s. 141; K. Teliga, op. cit., s. 7 nie ma żadnej wątpliwości i stwierdził, że z tych dochodów prepozyt utrzymywał budynek szkoły.

⁵⁸ K. Teliga, op. cit., s. 49, dokument G.

⁵⁹ Tamże, s. 6/7.

teneat⁶⁰. Zgodzić się należy z K. Teligą, że prepozyci ściśle wykonywali nałożone na nich obowiązki⁶¹. Dopiero wiek XVIII przyniósł pierwszą wiadomość o próbie zmiany ustanowionej zasady opieki nad budynkiem szkolnym. W 1733 r. wysłuchano w Uniwersytecie petycji seniora szkoły św. Floriana, która, jak wskazuje na to dalszy ciąg sprawy, dotyczyła budynku szkolnego, jego naprawy. I tu właśnie zaznaczono, że proboszcz kościoła św. Floriana zaprzeczył, że naprawa szkoły przy tym kościele należy do niego⁶². Późniejsze wysiłki proboszcza A. Krzqnowskiego wskazują, że przedstawiony wypadek należał raczej do odosobnionych. Sprawa opieki nad budynkiem wystąpiła ponownie w początkach wieku XIX i w okresie, kiedy proboszczem był ks. K. Teliga.

W 1780 r. H. Koftqta j prowadził rokowania z krakowską kurią biskupią w sprawie redukcji beneficjów akademickich. W ich wyniku uzyskał zgodę kurii na obrócenie na rzecz duchownych emerytów Akademii Krakowskiej dwu kanonii katedralnych i prepozytury św. Floriana⁶³. Prepozyturę św. Floriana jako emeryturę, bez zobowiązań ze strony emeryta wobec Uniwersytetu, uzyskał w 1780 r. ks. A. Krzqnowski. Aktem tym zniesiono też kolegiatę, mimo że zniesienie nie uzyskało sankcji bpa krakowskiego i Stolicy Apostolskiej. Przy kościele utrzymano tylko proboszcza i dwóch wikariuszy (przedtem było 21 kapłanów), zabrano ich uposażenie i złączono z proboszczowskim, zobowiązując go do utrzymywania wikariuszy. Prawo patronatu do probostwa pozostało przy Uniwersytecie⁶⁴.

Od stycznia 1796 r. Szkoła Główna Krakowska rozpoczęła starania u władz austriackich o zachowanie praw uniwersytetu, jego majątku. W tych staraniach posługiwała się posiadanymi dokumentami, określającymi jej uprawnienia i podstawy materialne. Sądzić należy, że potrzebowała też bieżącego opisu stanu swoich majątków i budynków. Z tej to chyba przyczyny nowy proboszcz kościoła św. Floriana ks. Franciszek Kolendowicz⁶⁵ zlecił znanemu architektowi krakowskiemu Karolowi Kriszkierowi zlustrowanie i opisanie w jakim stanie znajdował się budynek szkoły przy kościele św. Floriana. Dokument był już gotowy w dniu 10 lutego 1797 r. Obecnie dysponujemy dwoma egzemplarzami tego dokumentu, oryginałem (Archi-

⁶⁰ BJ, *Materiały do dziejów Uniwersytetu Jagiellońskiego*, rps 5176, t. 16; AKM Kraków, A. off., t. 117, s. 1265—1266, 1335.

⁶¹ K. Teliga, op. cit., s. 5.

⁶² AUJ, rps 1, s. 126, 127 p. 8.

⁶³ M. Chamcówna, *Uniwersytet Jagielloński w dobie Komisji Edukacji Narodowej. Szkoła Główna Koronna w okresie wizyty i rektoratu Hugona Koftqtaja 1777—1786*, Wrocław—Warszawa 1957, s. 113.

⁶⁴ J. Krukowski, op. cit., s. 291.

⁶⁵ K. Mrozowska, *Kolendowicz Franciszek Stanisław Kostka (1738—1813)*, PSB, t. XIII. Wrocław—Warszawa—Kraków 1967, s. 311—312.

wum Kolegiaty św. Floriana w Krakowie)⁶⁶, i urzędowo potwierdzoną kopią (Archiwum Uniwersytetu Jagiellońskiego)⁶⁷. Z analizy zewnętrznej oryginału dokumentu wynika, że sam dokument spisany został inną ręką, podpisał go własnoręcznie K. Kriszkier i opatrzył swoją pieczęcią, a władze austriackie przyłożyły urzędowy stempel. Kopia, którą potwierdził swoim podpisem Feliks Radwański, różni się w niewielkiej mierze od oryginału przez niedokładne odpiśnięcie niektórych wyrazów, nie zawiera też stempla i lakowej pieczęci K. Kriszkiera. Podajemy tekst w całości, pisownia i interpunkcja zostały w nim unowocześnione⁶⁸.

Niżej na podpisie wyrażony, będąc rekwirowany od W.J.Mci księdza Kolendowicza kolegiaty Sgo Floryana proboszcza, kanonika Wszystkich Świętych, do rewizji i uznania reperacji potrzebnych wszelkich pobudowli w szkole przy kościele Sgo Floryana pod Nm 156 stojącej. Przyszedszy widzieliśmy facyatę^a przez dół, piętro jedno, pod dachy murowaną, fundamenta nadgnite, mury miejscami powyrywane, z trynku^b opadłe. Wchodząc do sieni, odrzwia drewniane stare, próg zgniły, wydeptany, drzwi na zawiasach dwóch z desek stare z zamkiem starym i wrzeciędzem^c. W sieni powała, stragarze^d stare, burk^e kamienny stary, w połowie burku nie masz. W tej sieni kuchenka, kapa nad nią i ognisko murowane na kroncu^f drewnianym, mury miejscami z trynku opadłe, zabrudzone. Wchodząc do szkółki, odrzwia drewniane stare, drzwi stare złe na zawiasach dwóch z haczykiem i wrzeciędzem. Z tej szkółki okna trzy w ulicę z romami starymi, szybami prostymi różnego gatunku zabrudzonymi z sztabikami drewnianymi, powała, stragarze stare siostrzeniem^g podwleczone, podłoga z desek stara, zła, z dwóch stron ławy z desek z słupkami, mury od dołu z trynku opadłe i zabrudzone. Wchodząc po lewej ręce od izby, odrzwia drewniane, drzwi stare z desek niedawno naprawiane na zawiasach dwóch bez zamku. Z tej izdebki okno na cmentarz z romą, kwaterą jedną starą od góry z ośmioma szybami, od dołu deszczotkami zaprawione, powała, stragarze stare siostrzeniem podwleczone, podłoga w połowie stara, zgniła, w połowie jej nie masz, kominek w winklu^h kapiasty z kapą murowaną od góry zrysowaną, mury od dołu zawilgocone i z trynku opadłe. Wchodząc do drugiej izdebki, odrzwia drewniane stare, drzwi z desek starych niedawno naprawiane na zawiasach dwóch bez zamku. Z tej izdebki okno w ulicę z romami kwaterami starymi, szybami tafelkowymi, z dwiema prętami żelaznymi i dwiema drewnianymi, powała, stragarze stare, podłoga z desek stara zgniła, piec kachlowy stary na fundamentie murowanym, przy piecu kominek szafiasty pusty. W tej izbie framug trzy z trzema putkamiⁱ, mury od dołu zawilgocone, miejscami z trynku opadłe. Wchodząc w tyle przy schodach do izdebki, odrzwia stare, drzwi stare na zawiasach dwóch z zamkiem starym i wrzeciędzem. Z tej izdebki okno w ulicę

⁶⁶ Archiwum Kolegiaty św. Floriana w Krakowie, *Szkoła parafialna św. Floriana*,teczka sygn. 45.

⁶⁷ AUJ, *Probostwo św. Floriana 1796—1849*,teczka sygn. S I 213.

⁶⁸ a) facyata — środkowa część ściany frontowej wysunięta ponad poziom gzymsu; b) trynk — tynk; c) wrzeciędze — urządzenie do zamykania bramy (drzwi), zwykle w postaci żelaznej sztaby lub drąga obracającego się na sworzniu; d) stragarz — gruba, obrobiona belka biegnąca przez środek pułapu pod belkami dla ich podtrzymania; e) burk — bruk; f) kraniec — krąg otaczający jakąś rzecz, kraj, brzeg, krawędź; g) siostrzan, siostrzan — środkowa belka przebiegająca wzdłuż pokoju, na której spoczywają belki poprzeczne; h) winklel — narożnik, węgiel; i) putka — pustka; j) przyktapa — przystawka przy domu do przechowywania rzeczy; k) loco secreta — miejsce tajemne, skryte, ubikacja.

177
Naszy nadpisie Wyrazony byge Reduimowany, d W Jozji
Lydza Koleniowata Kolegiaty sgo Florjana Dobroszycan
Kanonika Wzrostlich Swyglych do Pawlyni y u Konasina
Klasyfikacji potrzebnych wszelkich Robudowale w Szko-
luy Kosciele sgo Florjana pod N° 156, stojacey przy
Kosciele widzieliemi, Facyale przez dot, Licytra iedno pod Dachu
Murawana, fundamenta nadgrnie Muru miejscami powry-
wane z trynklu opadle, wchodzge do Sieni Odrzwia Drowniane
Stare, Drog Egnyla wyseptany, Drzwi na Zawiasach dwoch z
Desek Stare z Zamkiem starym y Wzrociadtem, w Sieni Po-
wata Stragarte Stare Buzk Kamierow, stary wrotozore Buzk
niemast, wty, Sieni Kuchenska, Kapa nad Nig y Ognisko Muru:
wane na Kosciele Drownianym, Muru miejscami z trynklu
opadle zabrudzone, wchodzge do Siothki Odrzwia Drowniane
Stare, Drzwi stare ale na Zawiasach dwoch z Haczykiem y
Wzrociadtem, zley Siothki Olna ktry w Ullicy z Romami Kasami
Szybami prostekni roznego Gatunku zabrudzone y z Stabi-
lanii Drownianemi, Powata Stragarte Stare Kostrezeniem
po wlezione Podloga z Desek stara ale, z dwoch Stron Lawy
z Desek z Kuchenski muru, od dolu z trynklu opadle y zabrudzone,
wchodzge po lewej Rycce do Tabu Odrzwia Drowniane, Drzwi Stare
z Desek niedawno naprawiane na Zawiasach dwoch bez Zamku,
zley Jздебли Olna na Orientat z Romami Kasami, wong stary od
Gub, z Romami Sz, bami od dolu z trynklu miejscami z trynklu, Powata
Stragarte Stare Kostrezeniem pod wlezione, Podloga woplatowu stara
Egnyla wpolowice Jey niemast, Kaminek w Winklu Kapiasty z
Kapa Murawany od gory Eryowany, Muru od dolu zawilgoczone y
Kapa z trynklu opadle, wchodzge do drugiey Jздебли, Odrzwia Drowniane
Stare, Drzwi z Desek Starych niedawno naprawiane na Zawiasach
dwoch bez Zamku, zley Jздебли Olna w Ullicy z Romami Kasami:
rami starymi Szybami, To felkowami z ducema Prętami zale-
zami y ducema Drownianemi, Powata Stragarte Stare, Podloga
z Desek stara Egnyla, Piec Kachlowy Stary na fundamentie Muru:
wanym, przy, Piec Kaminek Szafiasy pusty, wty, zley Framug
stary z trynklu z trynklu, Muru od dolu zawilgoczone miejscami z
trynklu opadle, wchodzge do trynklu przy schodach do Jздебли, Odrzwia
Stare, Drzwi Stare na Zawiasach dwoch z Zamkiem starym y
Wzrociadtem, zley Jздебли Olna w Ullicy z Romami Kasami
w polowice zamkowane, Powata Stragarte Stare Podlogi niemast,
Piec Kachlowy stary, Muru od dolu miejscami z trynklu opadle y
zawilgoczone, wchodzge na Pierwiec Licytra przy schodach Olna
puste nad Otworkiem Rysa w Muru, schody Drowniane stare,
nad schodami dwoch Stron Balasili z Desek z Borgczem y Styp-
kami, wolec Sieni Olna dwa z Romami Szybami To felkowami,

z kwaterą w połowie szklane w połowie zamurowane, powata, stragarze stare, podłogi nie masz, piec kachłowy stary, mury od dołu miejscami z trynku opadłe i zawilgocone. Wchodząc na pierwsze piętro, przy schodach okienko puste, nad okienkiem rysa w murze, schody drewniane stare, nad schodami z dwóch stron balasiki z desek z poręczem i słupkami. W tej sieni okien dwa z romami szybkami tafelkowymi, (s. 2) powata, stragarze stare, podłoga za powatę służąca wzyż opisana. Wchodząc do izby pierwszej, odrzwia drewniane stare, drzwi z desek stare na zawiasach dwóch z zamkiem starym i antabą. Z tej izby okno na cmentarz z romą kwaterą starą, szybkami tafelkowymi sześcioma stłuczonymi, powata, stragarze stare, podłoga z desek stara, piec kachłowy stary na fundamencie murowanym, przy piecu kominek szafiasty pusty. Wchodząc do drugiej izby, odrzwia drewniane stare, drzwi z desek stare złe na zawiasach dwóch z klamką i wrzeciądem. Z tej izby okien trzy z romami starymi zgniętymi, szybkami ta-

2. Pieczęć Karola Kriszkiera

felkowymi w ołowiu zgniętym, sześcioma stłuczonymi, pięcioma łatanymi, powata, stragarze stare, podłoga z desek stara, nadgniła, mury zabrudzone. Wchodząc do trzeciej izby, odrzwia drewniane stare, drzwi z desek stare złe na zawiasach dwóch z wrzeciądem i skoblem. Z tej izby okno w ulicę z romami kwaterami starymi, szybami tafelkowymi, jedną stłuczoną, powata, stragarze stare, nadgniłe, podłoga z desek stara także nadgniła, piec kachłowy stary na fundamencie murowanym, mury zabrudzone. W tej izbie jedna ściana nadgniła, drewniana. Wchodząc do czwartej izby, odrzwia drewniane stare, drzwi z desek stare złe na zawiasach dwóch z wrzeciądem (s). Z tej izdebki okno w ulicę z romą kwaterą starą, złą, szybami tafelkowymi w ołowiu nadgniętym, jedną stłuczoną, trzema łatanymi, powata, stragarze stare nadgniłe, podłoga także nadgniła, piec kachłowy stary na fundamencie murowanym, mur nad drzwiami zrysowany, ściana jedna z desek drewniana, te ściany zabrudzone. Wchodząc do piątej izby, odrzwia drewniane stare, drzwi z desek starych niedawno naprawiane, na zawiasach dwóch z wrzeciądem i zasuwką drewnianą. Z tej izby okno w ulicę z romą starą, w połowie szybkami szklanymi prostymi, połowa deską zabita, powata, stragarze stare, podłoga z desek stara, zła, piec kachłowy stary na fundamencie murowanym, przy piecu kominek szafiasty, z niego palenie do pieca. Wchodząc na strych, schody drewniane stare deskami opierzone, drzwi z desek na zawiasach dwóch z wrzeciądem. Dachy nad tą szkołą stare,

miejscami przejrzyste, w tym dachu dymników cztery, dwa puste, dwa z okienniczkami drewnianymi, komin jeden murowany, drugi zrucony, polepy na strychu nie masz. Wchodząc z sieni na podworczyk, odrzwia drewniane stare, próg wyrębany, drzwi z desek stare złe (s. 3) na zawiasach dwóch z wrzeciżem i antabą. W tym podworczyk przy kłapaj deskami opierzona, daszkiem starym zgnitym nadkryta, upadkiem grożąca. Przy tej przykłapie *loca secretak* deskami opierzone z swoim zawarciem. Mury pod przykłapą od dołu nadgniłe, miejscami podziurawione, z trynku opadłe. Od cmentarza parchanu krzesło jedno i kawałek z deszek daszkiem starym nadkryty. Mur podworczykowy od ulicy od dołu nadgniły, z trynku opadły, miejscami dachówka nad murem stara, zgniła, miejscami ganty stare, zgniłe, poobrywane. A tak wszystko dobrze zrewidowawszy i opisaawszy, pomiarkowawszy wszelkie dezolacje, które potrzebują znacznej reperacji, jako to drzwi, zamki, progi, podłogi, okna, piece, mury w niektórych miejscach i dachy, osobliwie komin pod dachami, który niebezpieczny od pożaru ognia, która to reperacja kosztować będzie mniej lub więcej zł. Pol. 3000. Którą to rewizją moją własną przy wyciśnięciu pieczęci podpisuję ręką. Dnia 10 miesiąca lutego roku 1797 w Krakowie.

Karol Kriszkier Architekt M. K. mpia

tu pieczęć czerwona woskowa

W 1809 r. Kraków wszedł w skład Księstwa Warszawskiego. Natychmiast rozpoczęto prace nad uruchomieniem, spolonizowaniem i zorganizowaniem szkolnictwa niższego. Izba Edukacyjna w dniu 1 kwietnia 1810 r. pozostawiła zwierzchnictwo Szkole Głównej Krakowskiej tylko nad szkołami krakowskimi. Z inicjatywy chyba Szkoły Głównej Krakowskiej, która w tym okresie walczyła o określenie swojego statusu jak i o podstawy materialne, doszło do spisania aktualnych jej zasobów ekonomicznych. Mogło się to stać szczególnie w 1812 r., kiedy rozpaczliwe położenie ekonomiczne Szkoły, zmusiło ją do szukania wsparcia ekonomicznego u różnych władz i instytucji. Z tego okresu pochodzi opis stanu domu szkoły parafialnej św. Floriana na Kleparzu, zachowany w Archiwum Uniwersytetu Jagiellońskiego⁶⁹. Nie mamy na tym dokumencie ani podpisu sporządzającego opis wyglądu budynku szkolnego, ani daty jego powstania. Opis ten powstał w okresie kiedy proboszczem był F. Kolendowicz, a więc przed 23 lipca 1813 r., czyli jeszcze przed śmiercią proboszcza. Trudno też rozstrzygnąć, czy jest to oryginał, czy kopia. Sporządzony został na papierze czerpanym szaroniebieskim, pismo wyraźne, nie wyblakłe. W zamieszczonym tekście pisownię i interpunkcję unowocześniono.

Stan domu szkoły parafialnej S. Floriana w Kleparzu. Dom nr 155 jest w rogu cmentarza przy kościele S. Floriana, murowany, o jednym piętrze, dachem gąciany pokryty, jedynie przez fundusz probostwa tej parafii na szkołę przeznaczony.

1° Wchodząc z cmentarza do tego domu są drzwi podwójne, dobre, bez zamknięcia — z rygłem drewnianym — dalej są równie podwójne drzwi nowe z zamkiem, izbę szkoły otwierające, temi wszedłszy zastaje się izba szkolna oświetlona trzema oknami, które dobre okiennicami i okuciem dobrym opatrzone są. W tej izbie znajduje się ławek sztuk dwanaście, te jednak jakby nowe źle osadzone, do pisania niedogodne, reperacji potrzebują. NB tu potrzeba tablicy, bo ta która się tam znajduje jest od xiędza wikariusza tamtejszego pożyczona, stołu dla nauczyciela i krzesła.

⁶⁹ AUJ, Szkoły elementarne miasta Krakowa II 1810 — X 1816, teczka sygn. S I 516.

2do Z tej izby jest wchód do izdebki drzwiami zamkiem bez klucza, jednym oknem nowym z okuciem i okiennicą zaopatrzonym, którą jeden piec ceglany równie i izbę szkoły ogrzewa.

3° Idąc przez tą izdebkę w lewo, otwierają drzwi z starym zamkiem bez klucza wchód do jakoby szpiżarki, w której kominek i przepierzenie do palenia w piecu szkołę ogrzewającym znajduje się. Stąd jest wychód do sieni drzwiami zamkiem bez klucza zaopatrzonymi.

4° Idąc dalej sienią zastaje się niebyło kuchnia, czyli raczej ognisko komina zrujnowanego, przy tym wchód do izby małej, małym oknem, bez zaszklenia, otwartym piecem złym, bez podłogi i załomowi groźącym powałem — tu mieszka gróbarz.

5° Jeszcze dalej postępując są loka źle urządzone z dachem dziurawym i napętnione, potrzebują lepszego nakrycia i wyczyszczenia.

6° Po tym idąc na górę są schody zupełnie złe i koniecznej reparacji potrzebujące.

7° Tu na piętrze, a mianowicie nad izbą No 4 wspomnianą, jest izba mała, jednym oknem oświetlona, piecem złym i wcale nieużytecznym, więcej na drwalnię używaną, podłogę załamaniem się groźącą, drzwiami bez zamku zaopatrzona, zgoła całkowitej reparacji potrzebująca.

8° Równie dalej idąc znajduje się po prawo podobna izdebka powyżej opisanej, o jednym złym oknie, złym piecu, złą podłogą, czarna, teraz zamieszkała przez Macieja Piętakowskiego wyrobnika, który Wu proboszczowi Kolendowiczowi rocznie 24 zł z tego mieszkania płaci.

9° Przy tej jest równa izdebka, także złym oknem, piecem, podłogą, równie czarna, drzwi bez zamku mająca, tu mieszka Maciej Poprawski, który Wu proboszczowi 24 zł czynszu z tej izby płaci.

10° Wprost przesionkiem idąc wchodzi się drzwiami zamkiem kluczem zaopatrzonym do małej izby mającej jedno okno pojedyncze, kominek, piec stary, podłogę złą, z której jakoby pokój w prawo z drzwiami bez zamku, trzema pojedynczymi oknami, bez pieca znajdują się.

11° Z tego piętra jest pod złym zamknięciem wychód schodami na strych.

12° Dach tego domu jest dziurawy, koniecznej wczesnej reparacji potrzebujący.

13° Podłogi wszędzie poniszczone, piece (oprócz szkolnego) zdezelowane, izby czarne, zgoła brzydkiemu szpitalowi grobarzy i podłych mieszkańców, zgorszeniem uczący się młodzieży jest ten dom aż dotąd opuszczony.

JAN KRUKOWSKI

FROM THE HISTORY OF SCHOOL ARCHITECTURE IN CRACOW

(The Building of St. Florian's School on the Turn of the 18th Century)

St. Florian's Collegiate Church in Cracow has been known since 1185. Near to it a settlement, which in 1366 became the town of Kleparz located according to the Magdeburg law, had been founded. Up to the end of the First „Republic of the Gentry” (so the Kingdom of Poland used to be called) there was only one school in the territory of Kleparz and the neighbouring settlements connected with it by both geographical and economical situation. It was St. Florian's Collegiate Church School.

The first unquestionable information about the building of St. Florian's School dates back to the later part of the 15th century. Since the later part of the 17th century the

exterior of the building had not changed. This statement may be confirmed by iconographic relics, i.e. the pictures: St. Florian's Church by Jan Tritius, the view of Kleparz market-place and St. Florian's Church by Maksymilian Cercha and the combined painting of Juliusz Kossak and Stanisław Tondos as well as the photographs of Kleparz market-place made in Ignacy Krieger's atelier in Cracow. The building of the school has existed up to 1887.

The descriptions of the interior of the building of St. Florian's Collegiate School date back only to the 18th century. Together with the pictures of the exterior of the school building they enable us to define the localization of the various parts of the building. The most accurate and extensive description of the interior (partly of the exterior as well) of the building of St. Florian's Collegiate School has been worked out by the well-known Cracow architect Karol Krzyszkier. The document was ready on the 10th of February, 1797. The original document is kept in the Archives of St. Florian's Collegiate in Cracow. The school building seems to have been examined and described again in 1812. This description is less accurate but it enables us to have a look at the repairs which took place after 1797. This document is stored in the Archives of the Jagellonian University.